

MUHASEBE UYGULAMALARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE ÇİN MUHASEBE İKLİMİ

Vasfi HAFTACI

Öğretim Üyesi, Kocaeli Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, vhaftaci@kocaeli.edu.tr.

Rexiti ZAINİGULİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, mail: zeynure504@gmail.com

Muhasebe
Uygulama-
larını
Etkileyen
Faktörler ve
Çin
Muhasebe
İklimi

141

Özet

Her yaşam alanının kendine özgü iklim özellikleri vardır. Bu iklimi belirleyen pek çok faktör söz konusudur. Coğrafi yapı, topografik yapı, bitki örtüsü, su vb. faktörler o yörenin iklimini belirler. Her iklimde her ürün yetişmez. Yetişen ürünler o yörenin iklim özelliklerinin bir sonucudur. Muhasebede içinde bulunduğu toplumun özelliklerinin yansımaları görülür. Çin’de muhasebe gelişiminin kendine özgü bir yolu vardır, bu özgünlük aynı zamanda tüm dünyayı etkilemiştir. Çin’in ve dünyanın muhasebe gelişim tarihinin üç bin yıllık bir geçmişi vardır. Muhasebe gelişimi sırasında birçok uygulama ve değişiklik söz konusu olmuş, bunlara bağlı olarak çeşitli zorluklar yaşanmıştır. Çalışmada muhasebe uygulamalarına etkili çevresel faktörler üzerinde durulmuştur. Ayrıca Çin’de muhasebe uygulamalarına etkili faktörler Çin muhasebe iklimi başlığı altında özetlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Uygulamaları, Muhasebe İklimi, Abaküs, Çin Muhasebe Kültürü

FACTORS AFFECTING THE ACCOUNTING PRACTICES AND ACCOUNTING CLIMATE IN CHINA

Abstract

Each habitat has its own unique climate. There are many factors that determine the climate. Geography, topography, vegetation, water, etc. factors that determine the climate of the region. Each product will not grow in any climate. Grown products are a result of the climate of that region. In accounting, reflection of the belonged society is also observed. China's accounting development has its own unique way, this specificity has also affected the whole world. The accounting development history of China and The World dates back to three thousand years. Several

implementations and changes had been experienced through the development of accounting, and many difficulties had arose accordingly. This study focused on the effect of environmental factors on accounting practices. In addition, factors affecting the accounting practices in China are summarized under the title of Chinese Accounting Climate.

Keywords: Accounting, Accounting Practices, Accounting Climate, Abacus, China Accounting Culture

Giriş

Muhasebe bir bilimdir ve uygulama alanı çok geniştir. Her bilimin olduğu gibi muhasebenin de kendine özgü tanımları, terimleri, ilkeleri, yasaları, kuralları, yöntemleri, kuramları ve sistemleri vardır; bunlar, bilimi bilim yapan ana öğelerdir. Bunlar, muhasebede yeterince vardır; kısaca muhasebe tartışmaz bir bilimdir (Yazıcı, 2003: 9). Muhasebenin birçok tanımı olduğu gibi genel kabul görmüş ve yazılı birçok kaynakta yer alan şekliyle tanımı ise aşağıdaki gibidir;

Muhasebe; “işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında değişme yaratan tamamen veya kısmen mali nitelikteki ve para ile ifade edilebilen ticari işlemlere ait bilgilerin ilgili kaynaklardan toplanması, doğrulukların saptanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, elde edilen sonuçların rapor halinde ilgili kişilere sunulması ve bu belgelerin analiz edilip yorumlanmasıdır(Aktaran: Kutlu, 2008: 51). İşletmelerin mali işlemler olarak nitelendirilebilecek varlık ve kaynaklarında değer değişmeler meydana gelebilir. Bu yüzden sürekli olarak gerçekleşen mali nitelikteki işlemlere ilişkin verilerin toplanıp, analiz edilerek ilgili kişi ya da gruplara sunulması gerekir. Bu görevi yerine getiren sistem ise muhasebedir(Acar ve Tetik, 2012: 9).

Bilimsel açıdan muhasebe, hesapsal kişilerin hak ve sorumluluklarını, sayısal olgular olarak, çift yanlı, denkleşimli ve denetime uygun bir biçimde belirleyen, bunları kendine özgü öğelere uygun delillere dayanarak kanıtlayan, bilgi, anlayış ve erişme alanıdır (Yazıcı, 2001: 8).

Her yaşam alanının kendine özgü iklim özellikleri vardır. Bu iklimi belirleyen pek çok faktör söz konusudur. Coğrafi yapı, topografik yapı, bitki örtüsü, su vb. faktörler o yörenin iklimini belirler. Her iklimde her ürün yetişmez. Yetişen ürünler o yörenin iklim özelliklerinin bir sonucudur. Muhasebede içinde bulunduğu toplumun özelliklerinin yansımaları görülür (Karabınar, 2005: 17).

Günümüzde çoğu ülkede, hükümet muhasebe işlerine etki etmekte ve müdahalede bulunmaktadır. Genelde, muhasebe sistemi hükümet tarafından kurulur ve zorunlu olarak uygulanır. Muhasebe prosedürlerinin mevzuat ile belirlenmesi muhasebe işlerini etkiler.

Çin'in mükemmel ve zengin tarihi mirası içinde muhasebe önemli bir yer tutar. Çin'de muhasebe gelişiminin kendine özgü bir yolu vardır, bu özgünlük aynı zamanda tüm dünyayı etkilemiştir. Çin'in ve dünyanın muhasebe gelişim tarihinin üç bin yıllık bir geçmişi vardır. Muhasebe gelişimi sırasında birçok uygulama ve değişiklik söz konusu olmuş, bunlara bağlı olarak çeşitli zorluklar yaşanmıştır. En ilkel zamanlardan bugüne gelinceye kadar, gerek tam bir muhasebe sistemi oluşturma, gerekse kurallar ve sistemler geliştirme aşamalarında tarih boyunca çeşitli iniş ve çıkışlar yaşanmıştır.

Farklı zamanlardaki ekonomik politikaların muhasebeye olan etkisi farklıdır. Geçmişte, son derecede merkezîleşen planlı ekonomiyi benimseyen Çin'in muhasebe çalışmalarında genel olarak defter tutma, hesaplama ve raporlama esas alınırdı. Muhasebe bu nedenle ekonomideki rolünü etkin bir şekilde yerine getiremiyordu. Ama günümüzde Çin'e özel sosyalist piyasa ekonomisinin kurulması, muhasebenin ekonomi yönetiminde etkin kullanımına yol açmıştır.

Bu çalışmanın ikinci bölümünde muhasebe uygulamalarına etkili çevresel faktörler üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise Çin'de muhasebe uygulamalarına etkili faktörler Çin muhasebe iklimi başlığı altında özetlenmiştir.

I. Muhasebeyi Etkileyen Faktörler

Dinamik bir yapıya sahip olan işletmeler faaliyet gösterdikleri iklim içinde belirli bir yere sahip olmak isterler. Bu sebeple diğer işletmeler ve iklimler ile ilişki kurmak zorundadırlar. Şu halde, işletmelerin varlıklarını devam ettirmeleri iklime uyum sağlama yeteneklerine bağlıdır (Sürmen ve Aygün, 2013: 362).

İşletmelerin öncelikle "iş çevresi" ndeki değişiklikleri yakından izlemeleri gereklidir. İş çevresi ise işletme sahipleri, yöneticiler, çalışanlar, alıcılar ve satıcılardan oluşur. İşletmenin varlığını sürdürebilmesi bu iklimdekilerin beklentilerini karşılmasına bağlıdır. Örneğin, alıcıların arzu ve isteklerinin değişme yönü, yapıdaki farklılıklar işletmelerin yeni kararlar almasını zorunlu kılabilir. Bu yüzden işletme, öncelikle kendi iş çevresini gözetmek ve bu çevredeki değişikliklere göre kendisini yenilemek durumundadır (Sürmen ve Aygün, 2013: 364).

İnsan ihtiyaçlarını karşılamak için iklimden oluşan birçok kaynağı kullanarak üretimde bulunan işletmeler için, nasıl ki mali nitelikteki faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi gerekiyorsa, iklim ile ilgili mali nitelikteki işlemlerin de muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. İklimden oluşan sorunların ve aşırı kullanımların önlenmesi için, iklim konularının bir muhasebe sistemi içerisine yerleştirilmesi artık mecburiyet halini almıştır. Böylelikle iklimden oluşan varlık veya kaynakların durumunu, bunların kullanılma biçimini, işlemler sonucu bunlarda meydana gelen değişimleri, ilgili kişi ve kuruluşlara iletebilecek bir bilgi sistemi oluşturulmuş olabilecektir (Kırılıoğlu ve Can, 1998: 43).

Muhasebe faaliyetleri, belirli bir ortamda yürütülür ve muhasebe ortamında objektif gerçeklik vardır, muhasebe iklimi ise, muhasebenin çevredeki sosyo-ekonomik faaliyetler içindeki tüm yönlerle olan ilişkileri ve bu toplumsal ilişkilerin statüsünde yer alan, çeşitli koşullar, tutum, durum ve ortaya çıkan faaliyetlerden elde edilen ortamdır.

II. Muhasebe İklimi Çağrışımı

Herhangi bir şeyinin varlığı ve gelişimi belli bir iklimde olur. Muhasebe insanların uygulama etkinliği olarak varlığın gelişiminde özel bir iklime sahiptir. Muhasebe iklimi bir dinamik iklimdir, farklı zaman, farklı ülke ve farklı reyonlarda farklı özelliklere sahiptir. Dolayısıyla muhasebe ortamı analizinde nispeten statik bir ortam olması önemlidir ve beklenmektedir.

Sosyo- ekonomik yaşamın bir ögesi olarak muhasebe, içinde bulunduğu toplumun değerlerinden sıkı bir şekilde etkilenir. Başka bir deyişle muhasebe, o toplumun sosyolojik gerçekleri çerçevesinde şekillenir. Bu gerçekler muhasebenin kapsamını, görevini ve ona atfedilen önemi belirleyen en önemli etkenlerdir. Bir ülkede muhasebe iklimi değişik etkenlerin etkisi altındadır. Bir diğer ifadeyle; muhasebe iklimi bu etkenler çerçevesinde değişir ve gelişir (Karabınar,2005: 13).

İklim, olguların çevresinde oluşan ortam veya bir olguyu çevreleyen dış koşullardır. Herhangi bir olgu kendisine uygun ortamda mevcut olur, farklı ortamlar aynı olgu için farklı etkiler gösterebilir. Muhasebe faaliyetleri, belirli bir ortamda yürütülür ve muhasebe ortamında objektif gerçeklik vardır, muhasebe iklimi ise, muhasebenin çevredeki sosyo-ekonomik faaliyetler içindeki tüm yönlerle olan ilişkileri ve bu toplumsal ilişkilerin statüsünde yer alan, çeşitli koşullar, tutum, durum ve ortaya çıkan faaliyetlerden elde eden ortamdır. Muhasebe iklimini oluşturan temel faktörler aşağıda yer almaktadır(<http://china.findlaw.cn>).

1. Siyasi faktörler: Belli bir dönemde devletin siyasi fikirlerinin bu dönemdeki muhasebe uygulamalarına etkisi olur. Çünkü siyasi istikrar, ekonomik kalkınma ve yasalara göre yürütülen muhasebe de burada doğrusal bir pozisyonda yer almaktadır, buna karşılık “yönetici iradesi” subjektif ekonomik yasaların yerini alırsa, ekonomik işler tahrip olabilir.
2. Yasal faktörler: Muhasebe faaliyetlerinin etkin işleyişi ise sağlam ve kapsamlı bir mevzuat ortamını gerektirir, hukuk hem muhasebe için standart bir ortam sağlar, aynı zamanda muhasebe faaliyetlerine yön verir, böylece muhasebe faaliyetleri hem koruma hem de düzen altına alınır.
3. Ekonomik faktörler: Ekonomik politika ve ekonomik gelişme seviyesini kapsar. Farklı zamanlardaki ekonomik politikaların muhasebeye olan etkisi farklı olabilir. Ülkede uygulanan ekonomik sistemin yapısı, kapitalist ya da sosyalist yapılanmalar muhasebe uygulamalarına etki eder. Örneğin, herşeyin hükümetin kontrolünde olduğu bir ekonomik ortamda kamuya mali tablo açıklaması beklenmez. Rekabetin yoğun olduğu kapitalist ekonomilerde ise karar alıcılar açısından mali tabloların belirli standartlar dahilinde düzenlenip kamuoyuna raporlanması önem kazanır.
4. Eğitim ve Kültürel Faktörler: Bireysel anlamda bir muhasebecinin eğitim düzeyi ile toplumsal anlamda genel eğitim düzeyi ve kültürel faktörler muhasebeye etki eder. Bir ülkedeki hakim dini inançlar, sosyal ve ahlaki kurallar, o ülkedeki uygulamaları ve uygulayıcıları etkiler (Bkz, Karabınar, 2005: 21-26).
5. Bilim ve teknoloji çevresi: Bilim ve teknoloji de muhasebe iklimini oluşturan önemli bir kısımdır, muhasebe gelişimi üzerindeki etkisi sadece direkt ortaya çıkmadan, giderek belirgin olmuştur. Örneğin, üretim sürecinde olduğu gibi, yeni bilim ve teknoloji kullanarak, maliyet yapısı ve tüketim seviyelerindeki değişiklik gözlemlenebilir. Bir başka ifadeyle, üretim yapılarındaki teknolojik gelişmelere paralel olarak, bilgi işlem sistemlerindeki teknolojik gelişmeler muhasebe işlemlerinde yenilik ve değişimi beraberinde getirir.

Her bilim dalı gibi muhasebe bilimi de faaliyet gösterdiği iklimden etkilenir. Nitekim Belkaoui muhasebenin bir boşlukta gelişmediğini aksine içerisinde geliştiği iklimin özel bir ürünü olduğunu ileri sürmüştür(Aktaran: Sürmen ve Aygün, 2013: 365). Bu tespit muhasebenin ülkelere göre farklılaşmasının nedenlerini ortaya koyması açısından önemlidir. Söz konusu farklılıkların önemli nedenlerinden biri muhasebe ikliminin, muhasebe üzerinde etkili olmasıdır. Bu sebeple muhasebenin içinde yer aldığı iklimin anlaşılması, muhasebenin niteliği ve geleceğini değerlendirmede önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır(Aktaran:

Sürmen ve Aygün, 2013: 366). Tarihsel gelişimi incelendiğinde muhasebenin, iklimden oluşan faktörlerin, ürünü olarak gelişmiş bir bilim dalı olmasının yanında, muhasebe uygulamalarının da çevreden gelen talepleri karşılamaya çalışarak geliştiği ifade edilebilir. Bu gelişmede iklimin etkisi olduğu kadar, muhasebenin kendisini muhasebe iklimine uyumlaştırma çabalarının da etkisi vardır. Muhasebe, tarih boyunca kendi iklimde süregelen bu gelişmelere ayak uydurabilmek ve ihtiyaçları karşılayabilmek için sürekli olarak yeni teori, yöntem, ilke ve kurallar geliştirmek zorunda kalmıştır. Geline noktada muhasebe sadece iklimin bir ürünü değil, iklimin biçimlendiren, işletmelerde ekonomik, sosyal, politik, yasal ve örgütsel kararların alınmasında ve faaliyetlerin yürütülmesinde de etkin rol oynayan bir faktör olarak kabul edilmektedir (Aktaran: Sürmen ve Aygün, 2013: 366).

İklimin muhasebe üzerine etkileri alanında yapılmış olan araştırmaların birçoğunda temel sorun, iklimden oluşan faktörlerin herhangi bir ülkedeki muhasebenin gelişimini açıklamada kullanılıp kullanılmayacağına belirlenmesidir. Muhasebe literatürü incelendiğinde, herhangi bir yerde ve zamanda muhasebenin gelişmişlik düzeyinin nasıl belirleneceği konusunda muhasebe ile ilgilenen bilim adamları arasında bir fikir birliği olmadığı görülebilir (Aktaran: Sürmen ve Aygün, 2013: 366). Bilim adamlarının çoğu, muhasebenin gelişmişlik düzeyini ölçmek için muhasebede kullanılan raporlama uygulamalarını ve çıkar gruplarına yapılan açıklamaları kullanmışlardır. Anılan verilerin kullanılması, uluslararası karşılaştırmalar için uygun olmasına rağmen belirli bir ülkede, belirli bir zaman süresince muhasebenin gelişmişlik düzeyini ölçmek için çok uygun olmamaktadır. Bu durum bilim adamlarını belirli bir ülkede muhasebenin neye veya nelere bağlı olarak değiştiğini ve geliştiğini belirlemeye yönelik araştırmalara yönlendirmiştir. Söz konusu arayışlar muhasebe ve muhasebenin geliştiği iklim ile ilgili araştırmalarının göreceli olarak önemini artırmış, gelinen noktada iklimden oluşan faktörlerin muhasebenin gelişimine etkileri konusu muhasebe literatürünün en önemli çalışma alanlarından birisi olarak ortaya çıkmıştır (Sürmen ve Aygün, 2013: 366).

III. Çin'de Muhasebe İklimi

Toplumsal hayatta gelişmeler kendiliğinden ve hemen gerçekleşmez. Bu kural muhasebenin gelişimi için de geçerli olmuş, dolayısıyla muhasebe de tarihin farklı dönemlerinde, sürekli gelişme ve iyileştirmelerle zaman içinde yavaş yavaş bugünlere gelmiştir. İnsan varlığının başlangıcında muhasebe terimi yoktu, ekonominin sürekli gelişimi ve ilerlemesi, muhasebenin yavaş yavaş filizlenmesine ve

oluşmasına katkı sağlamış, buna bağlı olarak muhasebe aynı ekonomik kalkınmada yol göstericilik ve organizatörlük yapmıştır (<http://wenku.baidu.com>)

Çin'de muhasebe gelişiminin kendine özgü bir yolu vardır, bu özgünlük aynı zamanda tüm dünyayı etkilemiştir. Çin'in ve dünyanın muhasebe gelişim tarihinin üç bin yıllık bir geçmişi vardır. Muhasebe gelişimi sırasında birçok uygulama ve değişiklik söz konusu olmuş, bunlara bağlı olarak çeşitli zorluklar yaşanmıştır. En ilkel zamanlardan bugüne gelinceye kadar, gerek tam bir muhasebe sistemi oluşturma, gerekse kurallar ve sistemler geliştirme aşamalarında tarih boyunca çeşitli iniş ve çıkışlar yaşanmıştır. Muhasebenin gelişme öyküsüne ve gelecekteki muhasebe gelişimine bakıldığında muhasebeyi kalkınma kavramına uyarlayarak, kurumsal gelişme stratejileri geliştirmek ve ulusal ekonomik yapıya uygun Çin muhasebe standartlarını oluşturarak bu standartları uluslararası muhasebe standartlarına yakınsamak, böylece dünya ekonomisinin gelişimi ile Çin ekonomisinin gelişimini uyumlu hale getirmek gerekir (<http://wenku.baidu.com>).

IV. Çin'de Muhasebe Teriminin Ortaya Çıkışı

Çin muhasebesinin uzun bir geçmişi vardır. Özgün ölçüm kayıtları Paleolitik Çağ'ın geç zamanında kaydedilmeye başlanmıştır. Çin muhasebesine ait bulunan yazılı kayıtlar yaklaşık (M.Ö.) 1100 yılından (M.Ö.) 250 yıllarında Xizhou ve Chunqiu hanedanlığı dönemine kadar uzanır. Bu dönemde muhasebe işlemleri, Ling xing (yani dönem içi) hesaplarından Hui zong (yani dönem sonu) hesaplarına kadar üç yıllık plan sistem süreci olarak gerçek ve uygun olmak üzere bulunmuştur (<http://wenku.baidu.com>).

V. Çin Muhasebesinde Abaküsün Kullanılışı

Abaküs basit toplama ve çarpma işlemleri için kullanılan bir alettir. Boncukların sayılması şeklinde çalışır. MÖ 2400 yıllarında Çin'de geliştirilen abaküs, denizaşırı ticaret yapan tüccarlar sayesinde Girit ve Miken bölgelerinden Avrupa ve Amerika'ya yayılmıştır. Abaküs(Suna Pan), Çin halkının geleneksel hesaplama tekniği, Çin ulusunun seçkin kültürel mirası, günlük ekonomik hayattaki vazgeçilmez hesaplama şeklidir. Bu eski hesaplama tekniği muhasebe hesaplarında, muhasebe analizinde ve muhasebe denetiminde geniş bir kullanım alanına sahiptir (<http://wenku.baidu.com>).

Çağdaş hesap makinelerinin ve bilgisayarların atası sayılan hesap aygıtı olan abaküste amaç dört ana matematiksel işlem olan toplama,

çıkarma, çarpma ve bölme yapmaktır. Aritmetik hesaplamaları yapmaya yardımcı bir alet olarak abaküsün bilinen en iyi biçimi Çinlilerin (suan pan'ı) dikdörtgen bir çerçevenin içine gerilmiş teller üstüne inciler dizmesiyle oluşturulan, başlangıçta toprağın içine açılan sıra sıra oluklara dizilen taşlardan oluşan formatıdır (<https://tr.wikipedia.org/wiki>).

VI. Çin'de Abaküsün Kökeni ve Gelişimi

Abaküs, Çin'in dünyaya sağladığı "beşinci büyük buluş" olarak adlandırılmıştır. Abaküs terimi ilk olarak Han hanedanlığı zamanındaki Xu Yue'nin "shu shu ji yi"de ortaya çıkmıştır. Song hanedanlığı zamanındaki ünlü ressam Zhangzerun'un "Qing ming üstündeki nehir resmi"ne, bakıldığında "Zhao Tai Cheng Jia" eczane tezgâhının üzerine bir tane abaküs konulduğu görülür. Abaküs bin yıldan bu yana finans ve ticaret alanları ile insan yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Abaküsün kullanımı ile bilgisayarın kullanımı arasında çelişki yoktur. Çin'in ekonomik yapı ve hizmetleri için aynı zamanda abaküsün özelliklerinden tam olarak yararlanmak gerekir. Şu anda Danıştay tarafından abaküs ikinci sıradaki ulusal somut olmayan kültürel miras kataloğunda yer almaktadır. (<http://wenku.baidu.com>).

Abaküs bir bilimdir. Geçmişteki ekonomik hesaplamalar abaküye bağlıydı. Toplum yaşamının önemli bir kesitini oluşturan ekonomik hayatta abaküs bugün bile hâlâ önemli bir rol oynamakta, finansal hesaplama aracı olarak kullanımını sürdürmektedir.

Çin'de muhasebe hesaplamaları abaküsten ayrılamaz. Bilindiği gibi, muhasebe işlerinde büyük miktarda veri düzenleme işlenecek olursa muhasebe belgelerini doldurma, stokları ve diğer envanter bilgilerini hesaplama, ayrıntılı hesapları kaydetme, raporlama ve toplam hesaplama gibi işlerin tümü abaküyle yapılır. Böylece çoğu işletmelerde sınırlı muhasebe personeli ile yoğun günlük muhasebe işlerinin zamanında tamamlanması ve muhasebe personelinin verimli çalışması sağlanır (<http://wenku.baidu.com>).

Günümüzde Çin'de bazı üniversitelerde mesleği muhasebe olan öğrenciler mezun olmadan önce abaküs yada bilgisayar muhasebesi sertifikası almak zorundadır. Yani, amaç gelecekteki muhasebecilerin mükemmel bir muhasebe bilimine sahip olmasıdır. Ayrıca, mesleği muhasebe olmayan, işletmenin başka bir anabilim dalında ya da iktisat alanında çalışanların da abaküs sertifikasının olması önemli bir hâlâ gelmiştir.

VII. Çin'de Muhasebe Kayıtları

Çin’de muhasebenin gelişmesi kimi kavramlardan esinlenilerek başlamış ve gelişme göstermiştir. Bu kavramlar kendi içinde ejderhanın ağzındaki rüzgâr ve su, çevre ve kültür, hareketli eylemsizlik, kaligrafi başlıkları altında toplanabilir.

Ejderhanın Ağzındaki Rüzgâr ve Su: Çin Muhasebesi

Çin erken dönem muhasebesi Xia hanedanlığına, yani milattan önce 2206 ile 1766 yıllarına kadar gider. Çin’de bugün hâlâ kullanılan terimler o dönemden gelmiştir. İlk muhasebe kayıt şekilleri bu dönemde oluşmuş ve yavaş yavaş Çin tarihi boyunca, Çin muhasebesi çeşitli değişimlere uğrayarak günümüze kadar gelmiştir (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 192).

Çin Muhasebe Çevresinde Kültür Etkisi

Çin hakkındaki temel argümanlara bakıldığında kültür unsurunun iki kategoriye ayrıldığı görülür: Bunlar sırasıyla Konfüçyüsçülük ve Budizm felsefesine dayanan ve nesilden nesile aktarılan geleneksel kültür ve 1949’la birlikte sosyalist yapının yönlendirdiği modern kültürdür. Sınıf karakterleriyle birlikte muhasebe karakteri üzerindeki argümanlara ve politik kaynaklara rehberlik eden muhasebe sınıf teorisi, muhasebenin temel düşüncesi, kurumsal yapısı haline gelen ve muhasebe uygulamalarının nereye doğru gelişeceğine ön ayak olan Marksizm ideolojisi ve muhasebe mesleği ile muhasebeciyi birbirinden ayıran Kültür Devrimi’dir (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 192).

Hareketli Eylemsizlik: Çin’in Anahtar Değerleri

Kültür etkileri açısından Çin mercek altına yatırıldığında, muhasebe davranışının yıllar boyu süren tarihi kültürel değişimden nasıl etkilendiği konusunda eşsiz ve az rastlanır bir örnek mevcuttur. Çin, kültürel değerler olarak Konfüçyüsçülüğü, Feng Shui’yi ve Budizm’i ruhunda, dilinde ve terbiyesinde muhafaza etmiştir. Örneğin bir bakıma Çinli uygulamacıların, muhasebede belirsiz olaylar karşısında tutucu davranış sergilemesinin Konfüçyüsçülüğün “orta yol” anlayışından geldiği düşünülmektedir. Konfüçyüs öğretileri arasında tarihi korumak bir sorumluluktur, dolayısıyla mevcut muhasebe kayıtları Konfüçyüs uygulamaları doğrultusunda bu tarihin parçası olarak ifade edilmektedir (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 193).

Rüzgâr ve Suyun Tenindeki Kaligrafi: Çin Defter Kayıt Teknikleri

Çin tek taraflı girdi-çıkıtı kayıt yöntemini Zhou zamanında(M.Ö. 1066-M.Ö. 771) devlet muhasebesinde kullanılmıştır; diğer yöntemlerin içinde bu yöntemin yürürlükte kalması ancak on dokuzuncu yüzyılın ortasına kadar olmuştur. Yöntemin üç ana özelliği vardır. İlki kayıt sembolü olarak girdi anlamına gelen 'Ru' ve çıkıtı anlamına gelen 'Chu ' Çince karakterlerinin kullanılmasıdır. İkincisi hesapların günlük defterde(Gao Liu) ve büyük defterde(Zong Qing) sınıflanmasıdır. Üçüncüsü hesapların üç kolonda kontrol edilmesidir (cari olarak teslim alınanlar-ödemeler=denge) (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 193).

Üç kademeli defter kayıt yöntemi İhtiyaç nedeniyle yaklaşık olarak on beşinci yüzyılın ortalarında icat edilmiştir. Bu yöntem, on beşinci yüzyılın geç döneminde dört kademeli yöntemin geliştirilmesini sağlamıştır; bu Çin'deki ilk çift taraflı sistem olup on dokuzuncu yüzyıla kadar pek geniş olarak kullanıma geçememiştir. On dokuzuncu yüzyıldan önce Çin muhasebe sistemi temel olarak, caoliu günlük defter, xiliu' jurnal, zongqing' büyük defter gibi hesap defterlerini esas almıştır. İşlemler caoliu'ya günlük deftere kayıt, daha sonra xiliu'ya transfer ve sonunda zongqing'e büyük deftere kayıt aşamalarını takip etmektedir. Son görev de muhasebe raporunun hazırlanmasıdır. El yazısıyla günlük deftere kaydedilen hesaplar, daha sonra caoliu'dan xiliu'ya geçirilirken düzenli ve sınıflandırılmış bir şekilde kaydedilmektedir (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 194).

Çin rakamları birbirini takip eden hanelere bağlı bir yazım ilkesine sahip olmadıkları için sıra değerleri birbirine karışmakta, on-yüz-bin gibi sayıların basamaklarının hizası tutturulamamakta ve bu yüzden imkânsız olmasa bile sayıların hesabını tutmak oldukça zorlaşmaktadır. Bu zorluğu aşmak için Çinliler, hesaplamalarını abaküsle yapmışlardır (Solaş ve Ayhan ve 2007: 194).

Shizufa' dört – kolon yöntemi, sanjiao zhang' üç kademeli defter kayıt sistemi, longmen zhang' ejderha kapısı defter - kayıt sistemi ve shijiao zhang' dört kademeli defter – kayıt sistemi Çin'in Qing dönemine ait(M.S. 1644- M.S. 1911), tipik geleneksel muhasebe metodolojileridir; dört sütun dengeleme metodu aslında Tang hanedanlığının orta evresinde görülmüş, tek taraflı kayıt sistemine göre çalışan bir defter kayıt sistemidir ve alttaki şu eşitliğe dayanır:

$$J+x-k=s$$

J=jinguang (Bir önceki sütun işleminden veya periyottan alınan karşılık)

X= Xinshou (Şimdiki sütun işleminin veya periyodun yeni alındı kaydı)

K= Kaichu (Şimdiki sütun işleminin veya periyodun harcama kaydı)

S= Shizai (Cari dönemin sonunda hesabın kapatılması ve dengenin sağlanması)

Bu dört kolon ve dört temel değişken sanki bir binanın dört sütunu gibidir. Burada muhasebenin esas fonksiyonu kâr ölçümü olarak görülmektedir; ancak esas olan varlığın korunmasıdır ve hesaplamadaki dengenin varlıklar yönünde olmasıdır (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 194).

Üç kademeli defter kayıt sistemine bağlı olarak geliştirilen “*dragongate bookkeeping-ejderha kapısı defter kayıt sistemi*”, Ming ve Qing hanedanlıkları döneminde kullanılmaya başlanmıştır. Ana özellik olarak şu denge eşitliği esasına dayanır (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 195).

Jin(Gelirler) – Jiao(Harcamalar - Yin) = Cun(Varlıklar-Yang) – Gai(Özsermaye ve Yükümlülükler).

Bütün kayıtlar; jin, jiao, cun ve gai ana başlıklarına göre sınıflandırılarak yapılmış, bütün işlemler büyük deftere çift taraflılık esasına göre kaydedilmiş ve büyük defterden Jin- Jiao(Gelir-Harcama) ve Cun-Gai(Varlık-Özsermaye-Yükümlülük) raporları olmak üzere iki raporlama şekli ortaya çıkarılmıştır. Kâr zarar rapor hazırlayıcısı tarafından bir muhasebe periyodu içinde toplam jin ve toplam jiao karşılaştırılarak bulunmaktadır; keza benzer karşılaştırma toplam cun ve toplam gai için de yapılmaktadır. Kâr göstergeleri eşitliğin iki tarafındaki eşleştirme sürecine bağlı olarak üretilmektedir; bu sürece hesapları kapatmak anlamında he longmen denilmektedir. Süreç önemlidir; çünkü eş zamanlı olarak kayıtların tamlığı ve kesinliği kontrol edilirken özel bir değer olarak kâr zarar durumu ortaya konmaktadır (Solaş ve Ayhan, 2007: 195).

Çin muhasebe gelişimi içinde önemli bir kilometre taşı on sekizinci yüzyılda kullanılan dört kademeli defter kayıt sistemidir. Bu sistem aynı zamanda Tiandi Panzhang, yani yer ve gök yöntemi olarak da bilinir (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 195). Bu sistem diğerlerine göre daha iyidir. Daha geniş bir hesap sınıflandırmasına sahiptir ve genel hesaplarla bağlantılı kayıtlar daha iyi bütünleştirilmiştir; bunun nedeni daha geniş hacimdeki ve daha karmaşık yapıdaki ticari işlemlerle baş edebilecek bir sistem kurmaktır (Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 195).

Defter Kayıt Sistemini Oluşturan Kültürel Etki

Ekonomik faaliyetin içeriği ve ölçeği değiştiğinde Çin'deki muhasebe kayıt sistemi de değişim içinde olmaktadır. Araştırmacılardan Lin'in izlenimlerine göre Çin muhasebe tarihi tarandığında, önemli olan unsurun hesapların varlıkları, yükümlülükleri, öz sermaye veya kazançlar olarak ayrılmasının olmadığı; daha çok kayıtlarda nakit akışlarının içerden dışarıya ve dışarıdan içeriye olarak dengesinin gözlenmesi olduğu ortaya çıkmıştır. Feng Shui'nin etkisinde ise muhasebe bilgisinin Yin & Yang ilkelerine bağlı olarak değerlendirilmesi ve yorumlanmasıyla özdeş olduğu düşünülmektedir(Aktaran: Solaş ve Ayhan, 2007: 196).

VIII. Çin'de Muhasebe Ajansı

Muhasebe ajansı, her kamu biriminin içinde ayarlanan muhasebe konularına özel kuralları oluşturan, muhasebe personelinin eğitim ve çalışma kuralları ile kamu ve özel sektör muhasebe faaliyetleri için esas sorumlu olan kurumdur. Çin'in muhasebe organları: muhasebe çalışmalarının sorumlu kamu iş idareleri muhasebe ajansı, yerel idare muhasebe ajansı ve şirketlere ilişkin muhasebe organizasyonunu sağlayan birimleri kapsar(<http://baike.baidu.com>). Tipleri şu şekildedir:

Kamu İş İdareleri Muhasebe Ajansı:

"Muhasebe Kanunu" ile hükme bağlanmıştır. Mali departman devletteki tüm muhasebe çalışma organlarından sorumludur. Yerel yönetimler ise kendi alanındaki muhasebe ajanslarından sorumludur. Devletin her düzeydeki idari bölümlerinde, muhasebe bölümü, şubesi ve ofis şeklinde düzenlemeler bulunur. Bu görev esasen Maliye Bakanlığı sorumluluğu altında muhasebe bölümleri tarafından yerine getirilir. Maliye Bakanlığı'nın muhasebe bölümü içinde kurduğu "Muhasebe Standartları Komitesi", Muhasebe standartlarının araştırılması ve geliştirilmesinden sorumludur, muhasebe bölümü aynı zamanda muhasebe sistemine ilişkin diğer çalışmalardan sorumludur. Devlet yönetim bölümünden, muhasebe kurumları ile ilgili görevleri ise alt birimlerdeki muhasebe çalışmalarına organize etmek, rehberlik ve denetleme yapmak; ilgili birimler bildiren finansal tabloları incelemek ve toplamak; bu birimin üst ve alt birim arasındaki ödeme ve ödenekleri hesaplamaktır(<http://baike.baidu.com>).

İdari kurumlardaki (Yerel İdarelerdeki) muhasebe ajansı

İdari kurumlarda yer alan muhasebe ajansı, birimin bütçe fonlarının akılcı kullanımına güven sağlamak için, sadece gelir ve gider hesaplama

zamanında hesaplama ve raporlama gereksinimlerini karşılamaz, aynı zamanda iç kontrol ilkelerini takip eder. Günümüzde, idari ve kamu birimler muhasebesi ile şirketler muhasebesi ekonomik faktörlerin etkisi altındadır. Çin'in siyasi reformu derinleştirilmesi ile tam bütçe hesaplayan idari kurumlar yavaş yavaş azalmaktadır. Bu durumda devlet organlarından ayrı olan başka kurumların çoğu kurumsal özel yönetim ilkelerine ve hesaplaşma yöntemlerine başlamıştır. (<http://baike.baidu.com>).

Şirketleri (iş birimlerini) düzenleyen muhasebe ajansı

İş birimleri ayarlayan muhasebe kurumlarını anlamadan önce iş birimlerini anlamak gerekmektedir. İş birimi, öz finansman, bağımsız çalışma ve kendini geliştirme kâr birimidir. Kâr amacı ile çok sayıda ve karmaşık işlemleri olan kurumlar muhasebe işlerinde gerekli değişiklikler yaparak muhasebe hizmetinin ilerlemesine katkı sağlamışlardır (<http://baike.baidu.com>).

IX. Muhasebe Meslek Örgütlenmesi

Muhasebe meslek örgütlenmesi; işletmelerde muhasebe işlerinin iyi yönetilmesi için yapılması gereken düzenlemeleri, muhasebe kurumlarını ve muhasebe personeli ile muhasebe bilgi üretim sisteminin gereksinimi olan muhasebe kurallarının neler olduğunu, muhasebe sistemi hizmetlerinin normal olarak yürütülmesi için gerekli güvenlik önlemlerinin neler olduğunu belirler (<http://baike.baidu.com>). Muhasebe meslek örgütlenmesi aşağıdakileri içerir:

- Serbest muhasebe ofislerinin ayarlanması
- Muhasebe personelinin hazırlığı
- Muhasebe personelinin görev yetkisi
- Muhasebe işlerinin şartnamesi
- Muhasebe düzenleyici sistem formülleştirmesi
- Muhasebe arşivlerini gözetmek
- Bilgisayar muhasebesi, vb.

Bu bağlamda Çin'de muhasebe meslek örgütünün çalışma ilkeleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir(<http://baike.baidu.com>):

Örgütün muhasebe işlerini organize etmesi için, devletin muhasebe ilkelerine uygun hareket etmesi gerekir. Yani muhasebe işleri örgütü çeşitli mevzuat ve yasaların kısıtlaması altındadır. Örneğin, "muhasebe kanunu", "baş muhasebeci yönetmeliği", "temel muhasebe hizmet standartları",

“muhasabe profesyonel görevleri deneme yönetmeliği”, “muhasabe arşivler idare tedbirleri”, “ bilgisayar muhasabesi idare tedbirleri” bu noktada listelenebilir.

Örgüt, her şirketin kendi üretim ve yönetim özelliklerine göre muhasabe işlerini organize etmesini, şirketlerin kendi özelliklerine göre muhasabe sistemlerini kurmasını ve muhasabe örgütlenmesini yapmasını teşvik eder ve şirketlerin muhasabe personeli ile pratik düzenleme yapmalarını önerir.

Muhasebe çalışmalarının yasalara uygun olarak yapıldığını kontrol etmek, muhasabe çalışma verimine önem vermek, çalışma süresini azaltmak ve maliyetlerden tasarruf etmek, muhasabe örgütünün diğer çalışma ilkelerindedir.

Çin’de Muhasebe Meslek Örgütü aşağıdakileri kapsar:

- Çin Yeminli Mali Müşavirler Derneği
- Çin Baş Muhasebeci Derneği
- Muhasebe Derneği

• Çin Yeminli Mali Müşavirleri Derneği, “Çin Halk Cumhuriyeti Yeminli Mali Müşavir Kanunu” na ve “Sosyal Kayıtlı Örgütlerin İdare Yönetmelikleri”ne tabi, Çin Yeminli Mali Müşavir sektöründeki özdenetim idari kuruluşudur. Çin Baş Muhasebeci Derneği, Maliye Bakanlığı’nun sorumluluğunda olan bölgeler, sektörler, meslekler arasında, kâr amacı beklemeyen ulusal toplum kuruluşudur. Birim üyeleri ağırlıklı olarak iller, belediyeler, özerk bölgeler, belediyeler birliği, merkez işletmeleri, kurumlar, büyük, orta ölçekli şirketler hem de belirli bir büyüklüğü sahip özel işletmeleri kapsar. Bireysel üyeler esas olarak, işletmeler, idari kurumların baş muhasebecisini ifade eder. Çin Muhasebe Derneği 1980 yılında kurulan, Maliye Bakanlığı’na ait olan, devlet muhasabe sektöründeki çeşitli muhasabe örgütleri hem de muhasabe teorisi, yani muhasabecilerin akademik uygulamaları, profesyonelliği, kâr amaçlı olmayan ticari örgütlemeler ve devlet kurumlarıyla irtibata geçen, iş ve akademik alanındaki bir bağlantı ve köprüdür. Muhasebe reformu ve uygulama görüşündeki üst platformdur(<http://zhidao.baidu.com>).

X.Muhasebe Çalışma Örgütünün Önemi

Muhasebe çalışma örgütü, serbest muhasabe ofislerinin ayarlanması, muhasabe personelinin çalışma koşullarının belirlenmesi, muhasabe düzenlemelerinin formüle edilmesi ve uygulamaları, muhasabe arşivlerinin takibi işlerini yapar. Muhasebenin bilimsel olarak organize

edilmesinde, muhasebe fonksiyonlarının tamamlanmasında, muhasebe amacını gerçekleştirmede, muhasebenin ekonomik sistemdeki rolünün yürütülmesinde çok önemli bir öneme sahiptir. Bir başka deyişle, aşağıdaki üç özelliğe sahiptir(<http://baike.baidu.com>).

Muhasebe işlerinin kalitesi ve verimliliğin artması noktasında faydalıdır.

Şirketlere ekonomi, finans, bütçe ve diğer sektörel konularda danışmanlık açısından faydalıdır.

Makroekonomik göstergelerin oluşturulması noktasında muhasebe ofisleri ile birlikte çalışma konusunda yararı vardır.

XI. Çin’de Muhasebe İklimini İyileştirme Önemleri

Çin’de muhasebe gelişimi nispeten yavaş olmuştur, bunda muhasebenin kendi nedenlerinin dışında, Çin’in muhasebe iklimi de etkili olmuştur. Eğer Çin’de muhasebe uygulamalarının gelişme hızının artması isteniyorsa, Çin’in muhasebe ortamı iyileştirilmelidir. Bunun yolları;

1. Üretim güçleri üst düzeyde oldukça, muhasebe uygulamalarını geliştirme olasılığı da yüksek olacaktır. Günümüzde, Çin’in üretim güçlerini geliştirmek ve Çin’in sosyalist piyasa ekonomik sistemini iyileştirmek için, tam bir piyasa organizasyonu kurmak, adil rekabeti şekillendirmek, vergilendirme reformunu hızlandırmak, aktif vergi sistemi ve kârı teşvik etmek, şirket vergi sistemi ve muhasebe sistemini reforme etmek gerekir. Ayrıca şirketlere danışmanlık yapma ve faaliyet denetimi anlamında yeminli mali müşavirlik mesleğini geliştirmek de önemlidir. Bununla birlikte işletmeleri gerçekten yönetsel anlamda bağımsız çalışacak şekilde, kendi kendine finansman kaynağı sağlayacak şekilde organize etmek gerekir. Bunun için adil, verimli, açık birleşik bir sermaye piyasası kurmak ve finansal tahvillerin işlemini tüm ülkede uygulamak, finansal varlıkları çeşitlendirmek, kullanılmayan fonları düzenlemek, işletmelerin kullanımına yardımcı olacak şekle getirmek gerekir (<http://china.findlaw.cn>).

2. Hükümetin sosyal yöneticiler fonksiyonu ile sermaye sahiplerinin fonksiyonunu ayırmak gerekir. Devlet kurumları şirketin ticari yönetim işlerine müdahale etmemelidir. Sosyal toplum yöneticisi uygulaması yerine, devlet şirketin ticari iş çevresinde konumlanarak piyasa düzenini kurmalı, siyasal iktidarı kullanarak makro-ekonominin düzenleme rolüne dikkat etmelidir. Devlet yönetim gücünü kullanarak, ekonomik, yasal ve

diğer yollarla çeşitli şirketler ve meslekler arasındaki, çeşitli ekonomik alanları koordine etmelidir. Fiyatlar, faiz oranları, vergi, döviz ve diğer ekonomik konuları kullanarak ekonomiyi düzenlemelidir. Bazı hükümet kurumları sermaye sahibi olarak piyasaya katılıp doğrudan/dolaylı olarak ticari işlemlere katılırlar. Oysa devlet, kamu kaynaklarını, rasyonel tahsis yoluyla, yatırım veya transfer harcamaları yoluyla, öncelik sırası ve miktarıyla sosyal yatırımlara yönlendirmelidir (<http://china.findlaw.cn>).

3. Çin'in muhasebe meslek eğitimini güçlendirip, muhasebe bilgi kullanıcılarının da muhasebe bilgilerini yükseltmek için, bir yandan, sosyal topluma faydaları olmayan, sadece kendi ekonomik çıkarlarını düşünen kişiler olmasını engellemek, çeşitli meslek eğitim kursları organize etmek de önemlidir. Diğer yandan, profesyonel muhasebe gücüne sahip kuruluşları ve muhasebe kurumları tarafından düzenlenen çeşitli eğitim programları ve mesleki eğitim kurslarını teşvik etmek gerekir(<http://china.findlaw.cn>).

XII. Çin'de Muhasebenin Küreselleşmeye Uyum Sağlaması

Çin'de 1990'lı yılların başlarından itibaren yerel muhasebe standartlarını IFRS'ye (International Financial Reporting Standards) uyumlaştırma konusunda başarılı çalışmalar yapılmaktadır. Bu ülkede GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) konusunda 1998 yılında yapılan temel reform, Çin Muhasebe uygulamalarını IFRS uygulamalarına etkili şekilde uyumlaştıramamıştır. Farklılıkların temel nedeni olarak kurumsal altyapı eksikliği gösterilmektedir(Aktaran: Çankaya, 2007: s. 143). Çin hükümeti ulusal muhasebe uygulamalarını IFRS uygulamalarıyla uyumlaştırmak amacıyla 2001 yılında reformlar gerçekleştirmiştir. Bu reformlar, özellikle muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılmasında yönetimlerin fırsatçı davranışlarının etkisini azaltmak amacıyla yönelik bir uygulama mekanizması yayınlamıştır. Bu mekanizma ile Çin GAAP ve IFRS uygulamalarına uygun olarak açıklanan kârlar arasındaki farklılıkları azaltmak amacıyla sahiptir. Kurumsal yönetim alanında gerçekleşen reformlar sonucu Çin GAAP ve IFRS uygulamalarına göre oluşan kârlar arasındaki farklılıkların 2002 yılından itibaren azalmaya başladığı görülmektedir(Aktaran: Çankaya, 2007: 139).

Sonuç ve Değerlendirme

Çin ekonomisinin küreselleşmesi son yıllarda uluslararası muhasebeye uyum sağlama hızını artırmıştır. Bu durum yabancı sermayeli şirketlerinin uluslararası mali tablo kullanarak işlem yapmasına yardımcı

olmuştur. Şu anda dünyada yabancı yatırımları en fazla çeken ülke Çin olarak kabul edilmektedir. Bu durumda Çin ekonomisinin kalkınmasında önemli faktör olan muhasebenin gelişimine ve rolüne acil ihtiyaç var olduğunu tartışmaya gerek yoktur. Bu konuda ilgili yasalar, kurallar, ilkeler şeklinde gerçekleşen çalışmalar gelişme hızını olumsuz durumdan olumlu duruma döndürmüştür. Bu çalışmalara uluslararası muhasebe standartlarına uyum süreci pozitif katkı sağlamıştır. Ama yine de Çin ekonomisinin kalkınmasında özel durumlar olduğundan bazı sıkıntılar devam etmektedir ve çözülmeye çalışılmaktadır. Çin muhasebe sistemi, dünya ekonomisinin küreselleşmesinde önemli yer tutmaktadır.

Herhangi bir şeyinin varlığı ve gelişimi belli bir iklimde olur. Muhasebe insanların uygulama etkinliği olarak varlığın gelişiminde özel bir iklime sahiptir. Muhasebe iklimi bir dinamik iklimdir, farklı zaman, farklı ülke ve farklı koşullarda farklı özelliklere sahiptir. Dolayısıyla muhasebe ortamı analizinde nispeten statik bir ortam olması önemlidir ve beklenmektedir.

İktisadi açıdan gelişmiş ülkelerde muhasebe kendine özgü kavram, yasa, ilke, yönetim, kural ve sistemleriyle kendi alanında ayrı bir bilim olarak tanınır ve ona büyük ölçüde önem verilir, muhasebeci de kendi mesleğinden gurur duyar.

Çin'in mükemmel ve zengin tarihi mirası içinde muhasebe önemli bir yer tutar. Çin'de muhasebe gelişiminin kendine özgü bir yolu vardır. Bu özgünlük aynı zamanda tüm dünyayı etkilemiştir. Çin'in ve dünyanın muhasebe gelişim tarihinin üç bin yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Muhasebe gelişimi sırasında birçok uygulama ve değişiklik söz konusu olmuş, bunlara bağlı olarak çeşitli zorluklar yaşanmıştır. En ilkel zamanlardan bugüne gelinceye kadar, gerek tam bir muhasebe sistemi oluşturma, gerekse kurallar ve sistemler geliştirme aşamalarında tarih boyunca çeşitli iniş ve çıkışlar yaşanmıştır.

Günümüzde yaşamın herhangi bir tarafı iktisada bağlıdır, iktisat ise muhasebeye bağlıdır. Muhasebe hizmetinin ilerlemesi ise kaliteli ve yüksek eğitime sahip olan muhasebeciye bağlıdır. Bundan dolayı Çin mesleki eğitiminin güçlenmesi yüksek derecede önem taşımaktadır. Muhasebe bilgi kullanıcılarının muhasebe bilgilerini yükseltmek için, bir yandan, sosyal topluma faydaları olmayan, sadece kendi ekonomik çıkarlarını düşünen kişilerin olmasını engelleyen ve onların niteliklerini arttıran çeşitli meslek eğitim kursları organize edilmiştir. Çin'in muhasebe eğitiminin amacı çoklu donanımlara sahip muhasebe personeli yetiştirmektir.

Genel olarak, siyasi istikrar, ekonomik kalkınma, ekonomik yasalara göre yürütülür ve muhasebe bu düzen içinde önemli bir rol oynamaktadır.

Kaynakça

- Acar, D ve Tetik, N. (2012). Genel Muhasebe. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çankaya, F. (2007). Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama; Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırılması. İİBF İşletme Bölümü ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt3, Sayı 6. 2007; ss127-148.
- Karabınar, S. (2005). Kültür – Muhasebe Etkileşimi Açısından Muhasebe İklimi – Muhasebeye Kültürel Bakışlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kırılıoğlu, H ve Can, A. V. (1998). Çevre Muhasebesi. Değişim Yayınları.
- Kutlu, A. H. (2008). Muhasebe Meslek Ahlakı. Ankara: Nobel Basımevi.
- Solaş, Ç ve Sinan, A. (2007). Çin Muhasebesinin ve Defter Kayıt Tekniklerinin Oluşumu Üzerinde Kültür Etkisi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 189-197, veri tabanı.
- Sürmen, Y. ve Aygün, D. (2013). Muhasebe Çevresi ve Çevrenin Muhasebeye Etkisi. Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi. Gümüşhane Üniversitesi Sayı 17.
- Yazıcı, M. (2001). Muhasebe Bilim öğeleri. İstanbul: MÜ-İİBF-Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınevi.
- Yazıcı, M. (2003). Kurumsal Muhasebe Denetimi. İstanbul: Süryay Sürekli Yayınları.
- http://china.findlaw.cn/jingjifa/kuaiji/kjflw/41137_2.html, 21-02-2016
- <http://wenku.baidu.com/link?url=01FeqdhIvcBkDRfSLw21poFvXL4ACoLOy01nR2ayytTuO45a1vy7nCPbdISqzmsGn2GC7Gi3GKx77JYtanTlhpjXdOWfimVKEwMTSnTHZRW>, 20.03.2016
- http://baike.baidu.com/link?url=6VEqtVR0_cRk5giimRvG_ygRLUmJUjhltaRzFGO_PcI20f-rUr_rn7CDqUou5Pvr7tOg-F_s-SvVBAEfRBrDR, 12-01-2016.
- http://baike.baidu.com/link?url=f_2t22AmRnaOm2sYJ5rb5Njoj3A8LyDtRY1Vcltp0wzwCh9_K4yT1xYGyQCnR001S4b5uhxOKEK-wy8DngvNJa, 13-01-2016.
- http://zhidao.baidu.com/link?url=NWgwej_meoI0p7dZgUV9I6kOKZ6sVsvXjxf6i028gi0SEiF8i7JlwsOsYZRvEvkyZGBeNDM8jnmFy5YfMa, 13-01-2016
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Abak%C3%BCs> 19.11.2015